

körébe eső erdők termékeinek értékesítési módjára és feltételeire nézve a javaslattételt.

Csak ismételtük, hogy jövő előhaladásunk utjának keresése közben az üzleti s vállalkozó szellem erősebb kifejlése vezet a kibontakozáshoz.*)

A hazai fakereskedelem az 1902. évben.**)

(Befejező közlemény.)

Ha fakivitelünk végösszegein végigtekintünk, azokat daczára az utolsó két év hanyatlásának, oly tekintélyeknek találjuk, hogy fa-külkereskedelmünk válságos helyzetéről nem szólhatunk, hanem inkább csak az 1900. évi kivitel óriási felszökését kell rendkívüli eseménynek minősíteni. Inkább a belföld megcsappant fafogyasztása gyakorolt tehát nyomást a faüzletre, de éppenséggel válságossá ez sem tette a helyzetet, mert a külföld felvevőképessége még mindig oly nagy volt, hogy a belföldön mutatkozó bajok, ha súlyosak is, de elviselhetők voltak. Erre s nemkülönben fakereskedelmünk általában szilárd alapjára vall az, hogy jelentékenyebb fakereskedő-czégek fizetéképtelenségéről vagy bukásáról sem bel- sem külföldön nem hallottunk; egyes egészségtelen vállalatok elvégre mindig csődbe kerülnek.

*) A ki a kereskedelmi tudományok körébe tartozó művekkel foglalkozni óhajt, felhívjuk figyelmét a Zachár Gyula szerkesztésében megjelent művekre (Budapest, II. Apór-utca 3.), melyek következő hat kötetben jelentek meg:

I. Általános üzleti könyvvitel	10 kor.	
II. Váltóisme, jog és szokások	6	„
III. Kereskedelmi isme, jog és szokások	12	„
IV. Pénzületi üzletvitel	12	„
V. Mezőgazdasági könyvvitel	12	„
VI. Közgazdasági számvetés	12	„ Szerző.

**) *Helyreigazítás.* E közleménynek az E. L. f. é. II. füzetének 118. oldalán foglalt részében a statisztikai adatoknál „Összes fahozatal Ausztriából és Boszniából“ helyett, *Összes fahozatal Ausztriából* olvasandó. Szerző.

Sőt a fa ára is alig hanyatlott mert a fakereskedők zöme a várakozást kibirta s inkább visszatartották készletüket, semhogy azon alacsony áron túladjanak. Hozzájárult ehhez az a bizalom is, a melylyel a mult évben sokan az általános gazdasági helyzet javulását közellévőnek tartották. S ha ez a fellendülés nem is következett be, de viszont nem is súlyosbodtak a viszonyok annyira, hogy ne lehetne bizonyos reménynyel tekinteni a jövőbe.

Az 1902. év elején általában a délafrikai háboru megszünését tekintették annak a fordulópontnak, a mely a várva várt újabb üzleti élénkséget magával hozza. A béke meg is köttetett, de közvetlen hasznunkra ez nem volt s aligha is lesz. Egyes czégek ugyan melegen érdeklődtek a délafrikai kereskedelmi összeköttetés és annak eshetőségei iránt, nem hiszszük azonban, hogy ott az amerikai és svédországi fával a versenyt sikeresen felvehetnök. A Dél-Afrika iránti érdeklődés egyébiránt érthető, mert a német piaczi viszonyok rosszabbodtával újabb piacok megnyitására kellett kereskedelmünknek törekedni. Közvetett hasznunk a délafrikai békekötésből annyiban mindenestre van, hogy a német birodalomban és Angliában némileg kevésbbé érezhető az amerikai és svéd fa versenye.

Angliát egyébiránt, különösen a mi puha fűrészárunkat illeti, az 1902. évben meghódított piacznak tekinthetjük, ha ott ujonnan szerzett összeköttetéseinket a jövőben is sikerül fenntartani. Fenyőfűrészárunk kivitele Nagybritanniába 1902-ben az 1901. évi mennyiség tizenháromszorosára emelkedett. Mig ugyanis 1901-ben 22.886 mmázsát vittünk oda ki, addig kivitelünk a mult évben 294.855 mmázsa volt. Tölgyfűrészárunk kivitele ugyanezen időben 50.234 mmázsáról 64.903 mmázsára emelkedett.

Sokan a helyzet javulását az Ausztria és Magyar-

ország közötti vám- és kereskedelmi szerződés megújításától várták, ez azonban az 1902. évben sem következett be s csupán a kormányok jutottak megegyezésre az évnek ugyyszólván utolsó órájában. Reményeket kellett az a kilátás is, hogy az állam tekintélyes összeget szándékozik beruházásokra fordítani, ami belföldi faforgalmunkra mindenesetre szintén befolyással lesz, — de ezeket a reményeket is át kellett vinni a folyó évre. Végül a pénzpiacz bősége, a kamatláb csökkenése is a vállalkozási kedv élénkülésével kecsegtettek. Mindezek a remények az elmúlt évben meg nem valósultak, de mivel megvalósulásukra folyton számítani lehetett, mégis lényegesen hozzájárultak ahhoz, hogy fakereskedőink és faiparosaink a nyomasztó helyzetet a jobb jövőbe vetett némi bizalommal türték.

Ezen reménységekkel szemben számos kedvezőtlen körülmény állott. A német birodalomnak már említett csekélyebb fafogyasztásán és a belföldi piacz lanyhaságán kívül a jövőre nézve fennmarad az a kérdés, hogy az óriási mértékben emelt német favámok szerződés útján mérsékelhetők lesznek-e s ha nem, hogy akkor mily mértékig lesznek befolyással a német birodalomba irányuló fakivitélünkre. A német birodalom tudvalevőleg nem mondta fel a kereskedelmi szerződéseket s így egyelőre az eddigi vámokkal számíthat a fakereskedelem, az új helyzet bekövetkezése azonban csak idő kérdése. Átmenetileg egyéb iránt az üzlet a védvámokat alkalmazó országokkal még meg is fog élénkülni, mert a magas vámok életbe lépte előtt az ottani vevőknek és az eladóknak egyaránt érdekében lesz a szükségelt, illetőleg eladó áruból egy bizonyos készletet a határon átjuttatni. Így volt ez dongakereskedelmünkkel is, a mikor 12 év előtt Franciaország vámtételeit emelte.

A másik aggályos körülmény az, hogy Ausztria-Magyarország Olaszországgal kötött vám- és kereskedelmi szerződését felmondotta. Az indító ok főleg az olasz boroknak nagymérvű beözönlése volt, a mely nagy áldozatok árán rekonstruált szőlőgazdaságunkat állandóan fenyegette. Az olasz boroknak eddig adott kedvezmény megszüntetéséért alighanem fakivitelünk szenved, mert valószínű, hogy Olaszország, a mely igen tetemes mennyiségű fát vásárol, a favámok tekintetében Németország példáját fogja követni.

Végül a kedvezőtlen tényezők sorában még fel kell említenem a román és boszniai fa versenyt, a mely éppenséggel nem kicsinylendő. A román fa egy része tudvalevőleg Magyarországon keres elhelyezést, de ennél talán még nagyobb jelentőségű az a verseny, a melyet a világpiaczon kifejt. Rendkívül alacsony tőárak és a tenger közelsége a román fát versenyképessé teszik Anglia, Hollandia és Németország piacain. Az általános gazdasági pangáson kívül a román tölgyesek kihasználásának tulajdonítjuk, hogy a szlapon tölgyfa-vágásoknak mintegy 40%-a a múlt évben is eladatlan maradt. A dongatermelést e mellett még a munkáshiány is sújtotta, mert a munkások jelentékeny része Romániába és Amerikába vándorolt.

Bosznia különösen az elmúlt évben az Adria felé új utat nyitó vasút forgalomba helyezése után 20—25%-kal alacsonyabb árakkal kínálta a fát, mint a magyar és osztrák belföld s ezzel Olaszországban és Albániában (Skutari) igen kellemetlen konkurensként lépett fel.

*

Uj nagyobb faipari vagy fatermelő vállalat az 1902. évben Magyarországon tudtunkkal csak kettő létesült, a turóc-

szent-mártoni cellulosegyár-részvénytársaság 1,000.000 K. alaptőkével és egy fatermelő-részvénytársaság Budapesten 800.000 K. alaptőkével. Egyik-másik korábbi vállalat részvénytőkéjét felemelte, így pl. a csikmegyei erdőipar-r.-t. 500.000 koronával.

*

Ami azt a kérdést illeti, hogy a fának erdei tőrai az elmúlt évben hanyatlottak-e, erre nézve nagy általánosságban tagadólag kell válaszolnunk. Egyes vidékeken, vagy bizonyos választékokra nézve az árak némileg csökkentek, az ország egész területét tekintve azonban ily jelenséget örvendetesképen nem észlelhettünk. Egészen hasonló volt a helyzet külföldön, különösen Németországban. A jobb minőségű választékok ára még emelkedett. Erdőbirtokosainknak tehát nézetünk szerint a hazánkban általában ugyanis szerény tőárakból engedményeket tenni nem kell. Valóban nagyjában oly alacsonyak is tőaraink, hogy azokból az erdőbirtokos nem is engedhet már. Ezzel azonban korántsem óhajtjuk azt állítani, hogy favásárlóink ily alacsony tőárak mellett is mindig fényes üzleteket kötnek, mert a fának a vásárlóra bizott termelése, kiszállítása, sőt néha a csak aránylag rövid időre biztosított fatermés feldolgozása (fűrészművek létesítése) oly nagy kockázattal jár, állandó becsesel nem bíró befektetésekkel van összekötve a fakereskedő részéről, a melyek igen rövid idő alatt, viszonylag csekély fatermés után törlesztendő. A fakereskedőnek tehát nagy tőkét kell kockáztatnia, ami árajánlataiban — különösen az elmúlt évben — mindenesetre nagy óvatosságra intette. A tövön, előzetes becslés útján történő, ez idő szerint oly nagyon kedvelt faértékesítésnél az eladó, de sőt a saját becslésének esetleg pontatlanságára is kell a vevőnek számítani, a midőn tehát ily eladásoknál —

különben egyenlő üzleti viszonyokat feltéve és az összeheszeléstől eltekintve — nagyobb a verseny és a faállomány jóval a becslési áron túl kél el, akkor biztosak lehetünk arról, hogy vagy a számításba vett fatömeg, vagy a tőár nyilvánvalóan alacsony volt, ha ellenben e két tényező a tényleges értéknek megfelelően állapittatott meg, akkor az árverés alighanem meddő marad, mert a vállalat igen kockázatos, s a vevő nem tudja biztosan előre, hogy az üzleten nyerhet-e. A megvett faanyag mennyiségét egész pontossággal nem ismeri s a becslésnél minden lelkiismeretesség és ügyismeret mellett könnyen előfordul 5—10%-os hiba ez esetben már veszteséggel járóvá teheti az üzletet.

Ez a szélteben divó értékesítési mód egyébiránt nagyon megnehezíti az üzleti viszonyok megítélését is. Mert amidőn az előttünk fekvő számos adat nagy része olyképen hangzik, hogy N. község tölgyből és bükkből álló 30 hold kiterjedésü vágásán lévő épületfa műfa és tűzifa a 15.000 K. becsárral szemben 20.000 K-ért kelt el, nem tudjuk határozottan, hogy ebből a becslés helytelen-ségére, avagy a becsérték megállapítója előtt ismeretlen kitünő üzleti viszonyokra következtessünk-e. S e mellett teljesen tájékozatlanok maradunk az iránt, hogy azon a vidéken voltaképen mi is hát a tölgy műfának, a tölgy hasábfának, a tölgy dorongfának s ugyanezen bükkfa-választékoknak az értéke.

A tőárak hazánk határain belül óriási különbségeket mutatnak. Az erre befolyó körülmények taglalásába bocsátkozni itt nincsen szándékunkban, de konstatáljuk azt a tényt, hogy egymáshoz közelfekvő uradalmakon, egyenlő viszonyok között ott nagyobb a tőár, a hol a fatermést házilag kezelik ki és vevőjét megkimélik a fenn említett

befektetésektől, a melyeket az erdőbirtokos vállal magára, a kire nézve azok *állandó értékűek*.

Ausztria nyugati tartományaiban s még inkább a német birodalomban elért tőárakkal szemben még óriásibb a különbség. A különbség nagy része kétségkívül arra a körülményre vezethető vissza, hogy ott a fatermés legnagyobb részét a belföldi ipar használja fel, míg a mi fatermésünknek távoli piacokat kell felkeresnie. Az ipar, a belföldi fogyasztás azonban hazánkban csak lassan fog emelkedni és szomorú volna, ha erdőbirtokosainknak bele kellene nyugodnia abba, hogy a tőárak is ebben az ütemben emelkedjenek és az említett feltűnő különbségek mindig fennálljanak. Vajjon akkor hogy magyarázható az a tény, hogy a styriai fűrészáru, a melyet jóval nagyobb tőár terhel, mint a hazait, itt hazánk területén versenyképes?

Szerencsére a faáralakulás másik — hazánkban sajnos még oly kevésbé méltányolt és felismert tényezője, a *háziilagos erdőgazdálkodás* (a vele járó feltételekkel egyetemben), a mely a fakereskedőt az üzleti kockázat nagy részétől mentesíti, a vevő *reális hasznának veszélyeztetése nélkül* az erdőbirtokos jövedelmét növeli.

Az elmúlt évben több oly tövön eladandó erdőről értesültünk, a melyre vonatkozó árverés teljesen meddő maradt. Ellenben arról, hogy háziilagos kezeléssel bíró uradalmak ne tudták volna eladni fatermésüket, arról nem hallottunk.

Ha a magyar erdőbirtokosok erre az utra térnek, akkor még abban az esetben is számíthatnak magasabb tőárakra, ha fakereskedelmünk nem néz jobb jövő elé, mint a milyen helyzete az elmúlt évben volt s ha iparunk fellendülése az eddigi lassu ütemben halad is előre.